

GOSPODARSKA IN SOCIALNA ZGODOVINA V DELIH SLOVENSKE KRAJEVNE ZGODOVINE

MARJAN MATJAŠIČ

Vsekakor ta pregled gospodarske in socialne zgodovine v delih slovenske krajevne zgodovine ne more biti popoln, že zaradi tega ne, ker ni bilo moč pritegniti, pregledati in uvrstiti marsikaterega dela slovenskih zgodovinarjev, bodisi da so objavljena v drugih jugoslovanskih historičnih revijah ali celo v tujini. Kljub temu pa sem prepričan, da to ne more bistveno spremeniti slike, ki nam bo pokazala rezultate tridesetletnega raziskovanja krajevne gospodarske in socialne zgodovine, predvsem pa še vedno vidne bele lise v raziskovanju vprašanj gospodarske in socialne zgodovine marsikaterega dela Slovenije. Zanimanje za gospodarsko, posebno agrarno zgodovino je bilo v slovenskem zgodovinopisju v preteklosti prisotno, toda povsem novo obdobje v raziskovanju gospodarske in socialne zgodovine se je pričelo z zmago narodno-osvobodilne borbe, kar je bilo povsem v skladu z materialističnimi pojmovanji zgodovine, ki jih je uveljavljala naša socialistična revolucija.

Pa tudi nove metode zgodovinskega raziskovanja, ki se drugod uporabljajo že nekaj časa (v francoski šoli), se sedaj, kot še marsikje drugod v Evropi, v popolni meri uveljavljajo tudi pri nas.¹

Kot najpomembnejša pa se mi zdi ustanovitev »Zgodovinskega društva za Slovenijo« že leto dni po končani vojni in pričetek izhajanja osrednje slovenske zgodovinske revije »Zgodovinskega časopisa«, ki je precej prostora odmeril objavam gospodarske in socialne zgodovine (čez 70 razprav in člankov).

Na drugi strani pa je omeniti entuziazem in pripravljenost slovenskih zgodovinarjev, da uresničijo zadane naloge. Kar zadeva naloge na področju gospodarske in socialne zgodovine, je pomembno IV. zborovanje slovenskih zgodovinarjev septembra 1947 v Mariboru, na katerem je prof. Bogo Teplý v svojem referatu postavil »gospodarsko in socialno zgodovino Slovencev« kot »glavno nalogo zgodovinarjev« in nakazal tudi pomen dela ekip na terenu. O tem in še o drugih vprašanih gospodarske in socialne zgodovine so razpravljali še naslednji zbori slovenskih zgodovinarjev.²

V tem času se že pripravlja uresničitev zamisli o izdaji zgodovine narodov Jugoslavije, ki bi naj bila napisana na temeljih najmodernejših metod zgodovinskega raziskovanja,

predvsem pa na znanstvenem materializmu, kar je poleg poznavanja politične zgodovine zahtevalo tudi precej dobro poznavanje gospodarske in socialne zgodovine, predvsem obdobja do 18. stoletja.

Poleg »Zgodovinske časopisa« ima najpomembnejšo vlogo pri objavljanju prispevkov krajevne gospodarske in socialne zgodovine »Kronika« — časopis za krajevno zgodovino (preko 160 prispevkov). Na drugi strani pa imamo precejšnje število raznih pokrajinskih zbornikov, ki niso le protiutež Kroniki, temveč zelo važno dopolnilo pri raziskovanju gospodarske in socialne zgodovine posameznega kraja oz. pokrajine. Lahko rečem, da je po številu naslovov gospodarska in socialna zgodovina takoj za zgodovino NOB. Kako pomembni so ti zborniki za stopnjo raziskavnosti socialne in gospodarske zgodovine nekega kraja ali območja, nam pove že dejstvo, da kjer teh publikacij ni, so tudi bele lise največje. Še pomembnejše pa je to, da se okrog teh zbornikov zbirajo ljudje, ki pišejo.

Razen v Zgodovinskem časopisu in Kroniki objavljajo slovenski zgodovinarji svoje prispevke iz gospodarske in socialne zgodovine še v drugih revijalnih publikacijah, predvsem pa v pokrajinskih zbornikih. Tako sem še pregledal ČZN, Loške razglede, Kranjski zbornik, Idrijske razglede, Kamniški zbornik, 800 let Mengša, Celjski zbornik, Savinjski zbornik, Ptujski zbornik, publikacijo »Ormož skozi stoletja«, Pravnika, Ekonomsko revijo, nekaj letnikov Arheološkega vestnika, Geografski vestnik, publikacije SAZU in samostojne publikacije ter izpisal 721 naslovov.

Če to številko primerjamo s 30, toliko je bilo namreč objavljenih prispevkov oz. recenzij na že objavljena dela v »Časopisu za zgodovino in narodopisje« med leti 1926—1940 in s 14 prispevki, objavljenimi do pričetka vojne v stari Kroniki, vidimo ogromen napredek, ki je bil storjen pri proučevanju gospodarske in socialne zgodovine v zadnjih 30 letih.

V poprečju to pomeni 24 prispevkov na leto. Kljub zelo ugodni globalni podobi, ki nam jo daje število objavljenih prispevkov, pa je realna slika z razporeditvijo naslovov, ki obravnavajo probleme iz krajevne gospodarske in socialne zgodovine na posameznih področjih, precej drugačna.

Tako na Gorenjsko, ki je najvzorneje in najbolj raziskana pokrajina, od skupnega števila (360) naslovov, odpade 31,3 %, na Ljub-

ljano 14,8 %, na celotno vzhodno Slovenijo, brez Prekmurja 12,2 %, na območja Celja, Savinjske, Šaleške in Mežiške doline 8,6 %, predvsem na obmorska mesta in nekaj na kraški svet 8,6 %, na Idrijo 8,4 %, na Kamnik in njegovo okolico 6,6 %, na prostor od Litije do Zidanega mostu 3,1 %, na Prekmurje 2,6 %, celotno Dolenjsko 2,3 % in na notranjost Istre 0,8 %.

Seveda nam ti odstotki brez jasnega pregleda, o čem se je pisalo na posameznih področjih, le malo povedo. Zato si za začetek oglejmo stanje, kakršno velja za stopnjo raziskanosti gospodarske in socialne zgodovine na območju Gorenjske za čas do 19. stoletja in ga primerjajmo z ostalimi področji.

Gorenjska je s svojimi 110 naslovi in po številu raziskanih problemov iz gospodarske in socialne zgodovine daleč pred ostalimi področji Slovenije. Da je tako, je vzrok v velikem zanimanju, predvsem v vztrajnem delu nekaterih uglednih slovenskih zgodovinarjev, ki so svoje raziskovalno delo posvetili tudi preučevanju gospodarske in socialne zgodovine tega področja. Njihovim prispevkom je moč slediti skozi vsa trideseta leta.

Od 110 naslovov je 69 za obdobje do 19. stoletja in jih lahko razvrstimo takole:

— agrarna zgodovina — predvsem posestne razmere 17 del oz. naslovov — socialna zgodovina 10 naslovov — naselitvena in kolonizacijska zgodovina po 2 naslova — obrt 18 naslovov — rudarstvo in fužinarstvo 9 naslovov — promet in prometne zveze 6 naslovov — trgovske zveze 2 naslova — finančna politika 2 naslova.

Kar se tiče posestnih razmer v prejšnjih stoletjih, so z raziskavami dr. Blaznika najboljše raziskane na ozemlju loškega gospostva.⁵ Obdelana so takšna vprašanja kot popis kmetij na ozemlju loškega gospostva leta 1510 pa do strukture agrarne posesti do srede 18. stoletja.

Prav v zvezi z loškim gospostvom so tudi na področju Dolenjske proučena freisinška zemljiška gospostva, kakor tudi vprašanje o posebnostih o starejši agrarni strukturi na Dolenjskem.⁴ Sicer pa je Dolenjska s 7 naslovi za obdobje od 19. stoletja ter z dvema prispevkoma za čas 19.—20. stoletja kaj slabo raziskano področje. Gorenjska ima raziskano zgodovino naselitev v zgodnjem srednjem veku, mesto Kranj pa še posebej starejšo naselitev na Kranjski ravnini.⁵ Leta 1968 je v Münchnu izšla knjiga dr. Blaznika, ki osvetljuje freisinško kolonizacijo na ozemlju loškega gospostva, že 15 let prej pa je bila raziskana kolonizacija na Sorškem polju.⁶ Med ostalimi

področji je le za področje Podravja narejena naselitvena zgodovina, za Kučnico v Prekmurju pa raziskano kolonizacijsko stanje v 13. stoletju.⁷

Samo še nekatera področja v severovzhodni Sloveniji imajo tako dobro raziskane posestne razmere, kot to velja za loško gospostvo. V zadnjih 12 letih, posebno odkar izhaja ČZN, je bilo na podlagi ohranjenih urbarjev raziskanih preko 15 zemljiških gospostev. Večino tega dela je opravil dr. Koropec, ki je zraven zgodovinskega orisa podal vrsto posesti, upravo zemljiškega gospostva, preučil denar, mere in cene, obveznosti podložnikov, dohodke gosposčine, gospodarski in družbeni položaj podložnikov itd.⁸

V luči imenjskih cenitev iz leta 1542 sta preučeni Dravsko in Ptujsko polje, na podlagi ptujskih urbarjev iz 15. stoletja pa tudi Haloze.⁹

Uspeh tako načrtnega raziskovanja zemljiških gospostev pa predstavlja Koropčeva monografija »Zemljiške gosposčine v Dravski dolini do konca 16. stoletja«.¹⁰

Še pred 15 leti je bilo preučevanje gospodarske in socialne zgodovine za to področje zelo zanemarjeno. Danes se to krepko pozna, predvsem na neraziskanosti novejših obdobj. Del, ki bi preučevala vprašanja socialne zgodovine za to obdobje, je v primerjavi s številom raziskanih problemov iz gospodarske zgodovine mnogo manj, vsekakor pa so. Precej pa se tudi socialna zgodovina raziskuje skupaj z gospodarsko zgodovino. Obravnavajo se vprašanja kot kmečki upori,¹¹ reformacija in protireformacija,¹² socialni položaj kmeta,¹³ upori rudarjev.¹⁴

18 naslovov za obrt in 9 za fužinarstvo in rudarstvo priča, da je tudi to področje človekovega udejstvovanja v preteklosti za področje Gorenjske precej raziskano. Tako se je pisalo o oglarjenju in rudarjenju na Jelovici pa tudi o tehniki in opremi rudarjev na Jelovici. Raziskano je gorenjsko železarstvo v 14. in 15. stoletju, po Zoisovem opisu pa tudi bohinjsko rudarstvo in fužinarstvo konec 18. stoletja. Najbolj strnjen prikaz železarstva na Gorenjskem vse do danes nam daje Mohoričeva monografija: Dva tisoč let železarstva na Gorenjskem.¹⁵ Tudi obrt je raziskana, še posebej to velja za samo Škofjo Loko in loško ozemlje. Tako imamo v dveh splošnih orisih za čas do 16. stoletja raziskano obrtno dejavnost v Loki in na podeželju.¹⁶ Oboje pa dopolnjujejo raziskave posameznih obrti tako za ta čas kot tudi za poznejša obdobja.

Velike raziskovalne pozornosti je bila deležna zgodovina rudnika živega srebra v Idriji.¹⁷ Raziskovalce so zanimala vprašanja, kot je

leto odkritja rudnika, prvi rudokopi, o lesu za idrijski rudnik in sama predelava cinobra v Idriji. Raziskan je socialni položaj idrijskih delavcev v 16. stoletju in prvi upor rudarjev.

Sicer pa velja, da imamo najcelovitejši prikaz delovanja idrijskega rudnika prav za obdobje do konca 16. stoletja.¹⁸ Tudi idrijska rudarska nošnja je raziskana (sredina 18. stoletja) in trgovska pogodba o dobavi živega srebra španskim kolonijam v Ameriki.

Že zaradi posebnih oblik razvoja in organiziranosti mestne uprave so uprava, socialne razmere in gospodarske oblike življenja v treh primorskih mestih, posebno pa v Piranu, mnogo bolj in širše raziskane, kot to velja za mesta v notranjosti.¹⁹ Upravo in socialno zgodovino je raziskoval dr. Pahor, gospodarske oblike življenja dr. Gestrin.

Od 9 naslovov, ki obravnavajo upravo in socialno zgodovino, kar 5 odpade na Piran.²⁰ Raziskana so vprašanja kot: Pomen piranskega patrijata v mestni upravi od 15. do 18. stoletja, oblastni in upravni organi Pirana v dobi beneške republike. Najpomembnejše delo za socialno zgodovino Pirana pa je knjiga Socialni boji v občini Piran od 15. do 18. stoletja. Gospodarske oblike življenja, pomorstvo, predvsem pa trgovino obravnava 10 naslovov.²¹ Da omenim samo nekatere: »Piranska komenda v 14. stoletju,« »Pregled pomorstva v slovenskem Primorju,« Piranske ladjedelnice in ladjedelnice v poznem srednjem veku« in najpomembnejše »Trgovina slovenskega zaledja s primorskimi mesti od 13. do konca 16. stoletja,« ki po vsebini in pomenu presega okvire primorskih mest in kaže v novi luči tudi mesta v notranjosti.

Ob tem imajo same mesta kot Ptuj, Škofja Loka, Idrija in Kranj²² raziskane nekatere gospodarske in prometne zveze z drugimi področji in to predvsem za 16. in 17. stoletje.

Nesporno je, da ima Ljubljana med vsemi slovenskimi mesti najbolje in najskrbneje raziskano gospodarsko in socialno zgodovino. Tako je poleg Kamnika samo še za ljubljanski prostor²³ raziskana gospodarska in socialna zgodovina pred naselitvijo Slovencev. Sicer pa je vseh prispevkov za gospodarsko in socialno zgodovino Ljubljane približno 52. Od teh je samo eno delo, ki se ukvarja z agrarno zgodovino Ljubljane.²⁴

Zelo skrbno je raziskana obrt v Ljubljani v publikaciji Mestnega arhiva. Obdelano je obdobje od srednjega veka pa do začetka 18. stoletja.²⁵ Tudi razvoj ljubljanske trgovine od fevdalnih dob do socializacije gospodarstva je proučen.²⁶

Izmed del, ki obravnavajo socialno zgodovino, bi omenil Vilfanovo razpravo Koseščina

v Logu in vprašanje kosezov v vzhodni okolici Ljubljane ter Valenčičevo razpravo Etnične strukture ljubljanskega prebivalstva v času protestantizma.

Če velja za ostale predele Slovenije spoznanje, da v raziskovanju gospodarske in socialne zgodovine za obdobje 17. in 18. stoletja vlada praznina, tega za Ljubljano ne moremo trditi. Že sam podatek, da od 36 del, približno 1/3 obravnava probleme iz gospodarske in socialne zgodovine prav za ta čas, nam to zgovorno potrjuje. Tako imamo raziskane začetke in delovanje ljubljanske suknarne, delo svilarske manufakture, baročno kositarstvo, delovanje prve obrtniške zadruga cehovskih rokodelcev kakor tudi vprašanje strukture ljubljanskega prebivalstva na začetku 18. stoletja.²⁷

Če bi že iz navade primerjali Ljubljano z Mariborom ali obratno Maribor z Ljubljano, bi lahko spoznali, da je proučevanje gospodarske in socialne zgodovine Maribora s tremi prispevki za starejše obdobje in enim, ki poseže tudi v 20. stoletje, res samo na začetku in nič več!

Praden bi začeli z deli, ki obravnavajo najnovejše obdobje krajevne gospodarske in socialne zgodovine, mi dovolite, da spregovorim o vprašanju, ali res pomeni manjše število del za obdobje 19. in 20. stoletja tudi slabšo raziskanost?!

V procentih se po območjih to izraža takole:

Za Gorenjsko je od skupnega števila naslovov 38 % za čas 19. in 20. stoletja. Za Idrijo 36 %, Istro 17 %, Notranjsko 83 %, Ljubljano 29 %, Dolenjsko 25 %, Kamnik z okolico 50 %, revirje 97 %, Celje, Saleško, Mežiško in Savinjsko dolino 63 %, severozahodna Slovenija brez Prekmurja 50 % in Prekmurje 55 %.

Da, to velja za vsa področja, ki so že zanevarjena v raziskovanju starejših obdobj (Notranjska, Dolenjska, Istra, severovzhodna Slovenija). Nikakor pa kaj tekega ne moremo reči za Gorenjsko, Ljubljano, revirje, Celje, Kamnik in do neke mere tudi za Idrijo, posebno še ne, če se zavemo, da so območja Slovenije, ki do danes praktično nimajo raziskane svoje gospodarske in socialne zgodovine za vsa obdobja. Za novejša obdobja imamo veliko več splošnih sintez, kar je sicer objektivno pogojeno s samim zgodovinskim razvojem v tem času. Predvsem to velja za dela s socialno zgodovinsko tematiko, ki jih je v primerjavi z deli krajevne gospodarske zgodovine veliko premalo za posamezna področja.

Ob raziskovanju problemov iz gospodarske in socialne zgodovine na širšem prostoru so bile vsekakor narejene študije, ki so osvetlile

raziskano tematiko tudi na posameznih področjih. Nekatere od njih so bile objavljene v pokrajinskih zbornikih. Mislim pa, da bi bile objavljene še tudi ostale študije, če bi le obstajali na vseh področjih pokrajinski zborniki, predvsem pa ljudje, ki bi avtorje spodbudili k takšnim objavam.

A vendar se je treba vprašanja raziskovanja krajevne gospodarske in socialne zgodovine celoviteje lotiti in brez premišljanja o večji ali manjši pomembnosti raziskovanja starejših oziroma novejših obdobij. Predvsem se je treba vprašati, kaj je pglavitni vzrok, da je tako lahko potegniti mejo med dobro raziskanimi in skoraj popolnoma neraziskanimi območji Slovenije.

19. in 20. stoletje

Gorenjska ima poleg železarstva zelo dobro raziskan razvoj tekstilne industrije, predvsem to velja za področje Kranja. Poleg tega pa še raziskan položaj delavstva v Kranju med obema vojnama s posebnim ozirom na tekstilno delavstvo ter stavkovno gibanje v Kranju in okolici.²⁸

Za obdobje 19. stoletja pa je vsekakor najpomembnejša razprava Dušana Kermavnerja, ki obravnava obubožanje v propadajočih železarskih krajih na Gorenjskem.²⁹ Zanimivo je, da so avtorji raziskovali tudi takšna vprašanja, kot je elektrifikacija kranjskega območja med leti 1892—1940, oziroma gradnjo škofjeloških vodovodov v letih 1898—1902 in kar še enkrat potrjuje, da je Gorenjska resnično najboljše raziskana tudi za to obdobje.³⁰ K temu prispeva tudi cela vrsta doneskov; večino od njih so napisali nezgodovinarji in govorijo o zgodovini in razvoju posameznih industrijskih obratov.

Ta pojav, da pišejo o zgodovini in razvoju posameznih industrijskih podjetij nezgodovinarji, zasledimo povsod tam, kjer izhajajo pokrajinski zborniki.³¹

Če je zgodovina idrijskega rudnika za čas 16. stoletja izredno dobro raziskana, pa za obdobje 19. stoletja nimamo niti ene razprave, ki bi nam osvetlila samo zgodovino rudnika. dokončno uveljavitev kapitalističnega produkcijskega načina proizvodnje in velik pomen, ki ga je prav gotovo imel v okviru Avstrije ir. v širšem, evropskem prostoru.

Več pozornosti je bila deležna socialna zgodovina, zgodovina delavskega gibanja, predvsem za čas druge polovice 19. stoletja in začetka 20. stoletja.³²

Ob dejstvu, da do danes še vedno nimamo zgodovinarja, ki bi raziskoval gospodarsko zgodovino za čas druge svetovne vojne, pa

pomeni razprava z naslovom »Rudnik Idrija med nemško okupacijo 20. 9. 1943—28. 4. 1945«, eno prvih del, ki obravnava gospodarsko zgodovino idrijskega obrata za čas druge svetovne vojne na Slovenskem.³³ Veliko bolje je raziskano partizansko gospodarstvo.³⁴

Revirji so tisto območje, ki imajo raziskano gospodarsko in socialno zgodovino, posebno kar se tiče premogovništva. Od 9 razprav je samo ena, ki zaobseže celotno zgodovino do leta 1918. O premogovništvu v Zagorju in nasploh na Slovenskem do srede 19. stoletja je pisal J. Šorn, D. Kermavner pa v dveh prispevkih o zgodovini rudarskih stavk v trboveljskem revirju in o stavki v jami Ojstro leta 1883.³⁵

O nastanku rudarstva in industrije v Celju in njegovem zaledju kakor tudi v Spodnji Savinjski dolini je pisal Janko Orožen, še posebej pa je obdelal zgodovino premogovnika v Velenju.³⁶

Za Ljubljano so v tem obdobju raziskani začetki posameznih industrijskih panog, kot so tobačna, kemična, bombažna, nadalje razvoj papirnice Vevče in zgodovina delavskega in mezdnega gibanja vevških papirničarjev.³⁷

V Geografskem vestniku XX—XXI je izšel prvi prispevek, od leta 1965 pa še nadaljnjih 6, ki na osnovi franciscejskega katastra in stanja danes govorijo o razvoju posestnih razmer na nekaterih območjih severozahodne Slovenije (Haloze, ormoško-ljutomerske gorice) v zadnjih 150 letih.³⁸

Ti prispevki, kakor tudi Zgonikova razprava »Prehajanje konjiško-oplotniške graščinske posesti na kapitalistično gospodarjenje zožuje in odpravlja servitutne pravice«,³⁹ so edine raziskave te vrste v slovenskem prostoru in skoraj tudi vse za to obdobje za območje severozahodne Slovenije.

Na koncu bi opozoril še na dvoje stvari. Kar se tiče prometa, imamo zelo podrobno preučene gradnje in gospodarski pomen posameznih odsekov železniških prog na Slovenskem in v Istri, zasluga za to pa gre Jožetu Jenku.⁴⁰

Tudi prva dva poizkusa zgodovine bančništva sta tako za Prekmurje s Keršovanovo zgodovino murskosoboških bank, ki zaobseže čas med leti 1867—1953, kakor tudi za področje Celja z Orožnovim pregledom denarništva v Celju, čeprav temu področju raziskovanja gospodarske zgodovine do sedaj ni bila posvečena velika pozornost.⁴¹

OPOMBE:

1. Gospodarska in družbena zgodovina Slovencev. Zgodovina agrarnih panog. Ljubljana 1970.

str. V. — 2. Isto, str. VI. — 3. P. Blaznik, Struktura agrarne posesti na tleh loškega gospostva do srede 18. stoletja, Loški razgledi XII/1965, str. 23—29. P. Blaznik, Loško gospostvo v času Eggenbergovega najema (1591—1604), Loški razgledi XI/1964, str. 43t—49. — 4. P. Blaznik, Zemljiška gospostva v območju freisinske dolensjske posesti, SAZU 1958, 94. str. P. Blaznik, Posebnosti starejše agrarne strukture na Dolenjskem, Kronika XIV/1966, št. 1, str. 1—8. — 5. M. Kos, Naselitev Gorenjske v ranem srednjem veku. Arheološki vestnik 1970/1971, str. 7—16. M. Kos, Starejša naselitev na Kranjski ravnini, 900 let Kranja 1960, str. 51—73. — 6. P. Blaznik, Das Hochstift Freising und die Kolonisation der Herrschaft Lack in Mittelalter. München, Trofenik 1968, 24. str. (Literae Slovenicae, V). P. Blaznik, Kolonizacija in kmetsko podložništvo na Sorškem polju. Razprave SAZU II — razred za zgodovinske in družbene vede, Lj. 1953, str. 139—242. — 7. J. Curk, Oris naselitvene zgodovine Podravja. »Ormož skozi stoletja«, Maribor 1973, str. 7—19. I. Zelko, Kolonizacijsko stanje v Kučnici v XIII. stoletju, Kronika V/1957, št. 3, str. 105—111. — 8. J. Koropec, Slovenjebistriški svet v luči prvih deželnoknejših urbarjev, Kronika V/1957, št. 1, str. 20—25. J. Koropec, Srednjeveško konjiško gospostvo, ČZN 8/1972, prvi zvezek, str. 1—13. J. Koropec, Srednjeveški Hrastovec, ČZN 9/1973, prvi zvezek, str. 47—59. — 9. V. Bračič, Ptujsko polje v luči imenjskih cenitev iz leta 1542, Ptujski zbornik 1975, str. 235—253. J. Koropec, Imenjska cenitev 1542 in Dravsko polje, Ptujski zbornik 1975, str. 195—199. M. Kos, Haloze po ptujskih urbarjih iz 15. stoletja, ZČ 1960, str. 187—193. — 10. J. Koropec, Zemljiške gosposčine v Dravski dolini do konca 16. stoletja, Maribor 1969, 220. str. — 11. V. Demšar, Loško gospostvo in kmečka puntarija. Kronika XXI/1973, št. 1. str. 5—12. P. Blaznik, Upori loških podložnikov konec 15. in v začetku 16. stoletja, Loški razgledi II/1955, str. 65—70. A. Klasinc, Haloze v boju za staro pravdo, Ptujski zbornik 1975, str. 25—57. J. Koropec, Štatenberg in kmečki upor, ČZN 8/1972, prvi zvezek, str. 14—34. G. Pferschy, Ursachen und Folgen des Bauernaufstandes 1635 zu Novi kloster, ČZN V/1969, str. 296—312. — 12. P. Blaznik, Reformacija in protireformacija na tleh loškega gospostva, Loški razgledi IX/1962, str. 71—101. J. Richter, Maribor v reformacijski dobi, ČZN 1965. I. Zelko, Gradivo za zgodovino reformacije v Prekmurju, ČZN 8/1973, prvi zvezek, str. 100 do 126. V. Valenčič, Etnična struktura ljubljanskega prebivalstva v času protestantizma, Kronika XVI/1968, št. 3, str. 137—139. — 13. P. Blaznik, Obveznosti podložnikov do zemljiških gospostev v območju Kranja, 900 let Kranja 1960, str. 84—104. 14. M. Verbič, Prvi upor idrijskih rudarjev leta 1599, Idrijski razgledi XIV/3, str. 113—125. 15. J. Gašperšič, Gorenjsko železarstvo v XIV. in XV. stoletju, Kronika VII/1959, št. 1, str. 5—10. J. Gašperšič, O tehniki in opremi nekdanjih rudarjev na Jelovici, Kronika X/1962, št. 1, str. 9—19. J. Gašperšič, O oglarstvu na Jelovici, Loški razgledi VII/1960, str. 63—74. M. Verbič,

Bohinjsko rudarstvo in fužinarstvo konec 18. stoletja, Kronika IV/1956, št. 1, str. 6—14. — 16. P. Blaznik, O podeželski obrti na loškem ozemlju do začetka 16. stoletja, Loški razgledi VI/1959, str. 91—97. P. Blaznik, O obrti v Škofji Loki v srednjem veku, Loški razgledi VIII/1960, str. 89—87. B. Otorepec, Donesek h gospod. zgodovini Kamnika do XVI. stoletja, Kamniški zbornik 3, 1957, 43—61. — 17. Zasluga dr. Marije Verbičeve. — 18. M. Verbič, Idrijski rudnik do konca 16. stoletja. Tipkopisna disertacija, Univerza v Ljubljani 1966, 251 str. K. Bezeg, Prvi rudokopi v Idriji, Idrijski razgledi II/1957, št. 1, str. 29—31. M. Verbič, Idrijski delavec v 16. stoletju, ZČ 1952—1953, str. 531—551. L. Bressani, Konvencija med Španijo in cesarstvom (Avstrijo) iz leta 1791 za dobavo živega srebra iz c. k. idrijskega rudnika Ameriki in španskim Indijam (= španski Ameriki), Idrijski razgledi XVI/1971, št. 4, str. 196—201. — 19. P. Blaznik, Od reverza (1589) do transakcije (1637). (Borba loških meščanov z zemljiškim gospodom za utrditev mestne avtonomije.) Loški razgledi XIV/1967, str. 51—60. — 20. M. Pahor, Oblastni in upravni organi v dobi beneške republike, Kronika VI/1958, št. 3, str. 109—130. M. Pahor, Pomen piranskega patriciata v mestni upravi od XIV. do XVIII. stoletja, Kronika XVI/1968, št. 2, str. 82—90. M. Pahor, Socialni boji v občini Piran od XV. do XVIII. stoletja, Ljubljana 1972, 288 str. — 21. F. Gestrin, Piranska komenda v 14. stoletju. Hauptmannov zbornik, SAZU, Ljubljana 1966, str. 241—268. F. Gestrin, Pregled pomorstva v Slovenskem Primorju. »Pomorski zbornik 1942—1962« (jubil.), str. 1489—1515. F. Gestrin, Piranske ladjedelnice in ladjedelci v poznem srednjem veku, Kronika XXIV/1974, št. 2, str. 170—178. F. Gestrin, Trgovina slovenskega zaledja s primorskimi mesti od 13. do konca 16. stoletja, SAZU, Ljubljana 1965, 296 str. — 22. F. Gestrin, Prispevek h gospodarski zgodovini Ptuja v prvi polovici 16. stoletja, ČZN V/1969, str. 228—235. Josip Žontar, Vloga in pomen Ptuja v mednarodni trgovini poznega srednjega in novega veka, Kronika XIX/1971, št. 3, str. 149 do 151. M. Iljanič, Nekoliko podatka o vezama Ptuja i Varaždina u 16. i 17. stoljeću, Ptujski zbornik 1975, str. 289—294. S. Majnik, Prometne in poštne zveze Idrije v preteklih stoletjih, Idrijski razgledi XIV/1969, št. 4, str. 211—216. P. Blaznik, Stare prometne povezave med Skofjo Loko in Freisingom, Loški razgledi XV/1968, str. 49—55. M. Verbič, Gospodarski stiki Loke z Idrijo v 16. in 17. stoletju, Loški razgledi X/1963, str. 97—103. Josip Žontar, Vloga Kranja v blagovnem prometu v teku stoletij (do 19. veka), 900 let Kranja, 1960, str. 137—159. F. Gestrin, O nameravani trgovski poti iz Ancone in Pesara v Italiji na Nizozemsko prek Ljubljane za Ferdinanda I., ZČ 1967, str. 202—204. — 23. B. Grafenauer, Zgodovina ljubljanskega prostora pred naselitvijo Slovencev, Kronika XI/1963, št. 2, str. 86—94. S. Gabrovec, Kamniško ozemlje v prazgodovini, Kamniški zbornik 1965, str. 89—134. — 24. V. Valenčič, Agrarno gospodarstvo Ljubljane

do zemljiške odveze, Ljubljana 1958, Mestni arhiv 68 str. — 25. B. Otorepec, Rokodelstvo in obrt v srednjeveški Ljubljani. V: Ljubljanska obrt od srednjega veka do začetka 18. stoletja. Zbornik razprav (Publikacije Mestnega arhiva ljubljanskega, Razprave, zv. 3) Ljubljana 1972, str. 5—54. — 26. I. Mohorič, Razvoj ljubljanske trgovine od fevdalnih dob do socializacije gospodarstva, Beograd 1951, »Trgovinska knjiga«, 75. str. — 27. J. Šorn, Začetki suknarne kranjskih deželnih stanov, ZČ 1952—1953, str. 663—685. J. Šorn, Ljubljanska suknarna, ZČ 1955, str. 62 do 87. I. Slokar, Ljubljanska suknarna, ZČ 1962, str. 55—79. J. Šorn, Svilarska manufaktura v Ljubljani (1725—ok. 1800), Kronika I/1953, št. 2, str. 103—111. I. Slokar, Zgodovina ljubljanskih opekarn od XVI. stoletja do 1731, Kronika VIII/1960, št. 1, str. 40—50. V. Valenčič, O gospodarski strukturi ljubljanskega prebivalstva v začetku XVIII. stoletja, Kronika V/1957, št. 1, str. 5—13. — 28. Č. Zorec, Nekaj podatkov o razvoju tekstilne industrije in delavskega gibanja v Kranju, Kranjski zbornik 1954, str. 7—13. F. Kresal, Tekstilno delavstvo v Kranju med obema vojnama, Kranjski zbornik 1970, str. 362—371. F. Kresal, Položaj delavstva v Kranju med obema vojnama, Kranjski zbornik 1975, str. 264—282. I. Križnar, Stavkovno gibanje v Kranju in okolici, 900 let Kranja, 1960, str. 340—351. J. Šorn, Velika industrija v Kranju med obema vojnama, 900 let Kranja, 1960, str. 323—339. — 29. D. Kermavner, Pavperizem (obubožanje) v propadajočih železarskih krajih na Gorenjskem pred sto leti, Loški razgledi XVII/1970, str. 46—72. — 30. Glej Kranjski zbornik 1970 in Loške razgledi III/1956. — 31. J. Dermota, Nastanek in razvoj tovarne »Niko« v Železnikih, Loški razgledi X/1963, str. 163—166. J. Šter, Nastanek in razvoj lesne industrije v Sevški dolini, Loški razgledi XIV/1967, str. 114—133. — 32. J. Bavdaž, Iz zgodovine delavstva — predsocijalistično obdobje, Idrijski razgledi XI/1966, št. 3, str. 62—65. J. Bavdaž, Mezdno gibanje v Idriji 1898—1900, Idrijski razgledi XIV/1969, št. 3, str. 126—151. U. Lipušček, Etbin Kristan in Idrija, Idrijski razgledi XII/1967, št. 4, str. 71—72. J. Pfejfer, Epidemija črnih koz v Idriji leta 1801, Idrijski razgledi XVII/1972, št. 1—2, str. 30—38. — 33. S. Majnik, Rudnik Idrija med nemško okupacijo 20. 9. 1943—28. 4. 1945, Idrijski razgledi XV/1970, št. 3, str. 157—167. — 34. M. Mikuž, Slovensko gospodarstvo v luči par-

tizanskih dokumentov, Ljubljana 1969, 316 str. M. Mikuž, Pregled gospodarske dejavnosti v narodnoosvobodilni borbi v Sloveniji, ZČ 1956 do 1957, str. 217—281. M. Dolenc, Klanje stoke te kontrola živežnih namernica žvotinjskoga porekla u NOR-u Slovenije, Beograd 1972, Savez veterinarar i veterinarskih tehničara SFRJ, str. 927—930. M. Dolenc, Morbitet žvotinja na teritoriju 7 i 9 korpusa, Beograd 1972, Savez veterinarar i veterinarskih tehničara SFRJ, str. 772 do 778. — 35. J. Šorn, Ob 200-letnici premogovnika Zagorje ob Savi, Kronika V/1957, št. 1, str. 1—5. J. Šorn, Premogovništvo na slovenskem ozemlju do sredine 19. stoletja Ljubljana 1961, 240 str. (tipkopišna disertacija). D. Kermavner, Iz zgodovine rudarskih stavk v trboveljskem revirju, Ljubljana 1950, 41 str. D. Kermavner, Stavka v premogovniku Ojstro leta 1883, Kronika XXI/1973, št. 2, str. 166—168. — 36. J. Orožen, Zgodovina premogovnika v Velenju, Celjski zbornik 1960, str. 257—279. — 37. I. Slokar, Zgodovina ljubljanskih opekarn od leta 1732 do leta 1860, Kronika VIII/1960, št. 1, str. 40—50. I. Slokar, Začetki tobačne industrije v Ljubljani, Kronika IX/1961, št. 1, 16—19. I. Slokar, Začetki kemične industrije v Ljubljani in njeni okolici, Kronika X/1962, št. 1, str. 30—35. I. Slokar, Bombažna industrija v Ljubljani do leta 1860, Kronika XX/1972, št. 1, str. 13—16. J. Šorn, Razvoj Papirnice Vevče, Ljubljana 1956, 184 str. M. Kokolj, Vevški papirničarji v boju za svoje pravice 1842—1945, Ljubljana 1970, 396 str. — 38. F. Kolarič, Haloze. (Razvoj zemljiškoposestnih odnosov v k. o. Gorca in Dežno v dobi od leta 1825 do 1947), Geografski vestnik 1948/1949, str. 121—152. B. Belec, Zemljiškoposestna struktura katastrskih občin Plešivica in Kog leta 1824 in 1961, ČZN IV/1968, str. 204—222. — 39. M. Zgonik, Prehajanje konjiško-oplotniške graščinske posesti na kapitalistično gospodarjenje zožuje in odpravlja servitutne pravice, ČZN XI/1975, str. 48—64. — 40. J. Jenko, Ob stoletnici proge Pragersko—Kotoriba (Velika Kaniža—Budimpešta), Kronika VII/1959, št. 3, str. 168—174. J. Jenko, Ob stoletnici koroške železnice, Kronika XI/1963, št. 3, str. 178—185. J. Jenko, Zgodovinski razvoj projekta železnice Škofja Loka Divača (Trst), Loški razgledi 1964/XI, str. 82—101. — 41. F. Keršovan, Murskosoboške banke v preteklosti (Spomini), Kronika XII/1964, št. 2, str. 105—110. J. Orožen, Denarništvo v Celju, Celje 1973, 78. str.